

цинізмом пронизаний весь путінський фашизм як ідеологія і практика, але витоки його мають віковічні корені, тому подолати це швидко, напевно, чи можливо. Але здолати треба, це однозначно, як би важко не було. У нас, українців, немає нині вибору.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Губерський Л.В., Кремень В.Г., Ільїн В.В. Філософія: Історія. Суспільство. Освіта. К.: Вид. центр «Київський університет», 2011. 591 с.
2. <http://rublog.info/ua/rosijskij-mentalitet-i-jogo-osoblivosti>
3. <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3025233-naskilki-u-rosii-visoki-duhovnist-ta-tradicijni-cinnosti.html>

УДК 342.9:339.543

Братасюк О. Б.

*к.ю.н., доцент кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права,
Західноукраїнський національний університет*

Герчаківська О. Я.

*аспірант 1 року навчання,
Західноукраїнський національний університет*

ДЕВІАНТНА ПОВЕДІНКА В МИТНІЙ СФЕРІ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ПРОТИДІЯ В ЧАС ВІЙНИ

В сучасному світі поняття девіацій, девіантної поведінки людини чи суб'єктів господарювання є дуже поширеними. Однак більшість девіантних вчинків не є суспільно небезпечними, а в правовому сенсі оцінюються як кримінальні чи адміністративні проступки. В контексті дослідження поняття «девіантна поведінка» (deviant behavior) слід говорити про вчинок або дію людини (групи людей), що не відповідають офіційно встановленим або ж таким, що фактично сформувалися в даному суспільстві (культурі, субкультурі, групі) нормам і очікуванням.

Сьогодні в девіантологічному арсеналі є ряд визнаних теорій, що пояснюють девіантну поведінку: теорія конфлікту (К. Маркс), теорія субкультур (Т. Селлін), теорія навішування ярликів (Ф. Танненбаум), теорія диференціальної асоціації (Е. Сазерленд). Але відправною точкою для

створення соціологічних теорій девіації була теорія аномії Е. Дюркгайма. У загальному сенсі під девіантною поведінкою розуміють поведінку, яка порушує соціальні норми певного суспільства [1].

Україна з 24 лютого 2022 року перебуває в стані жахливої російсько-української війни. Питання прав та свобод людини, громадянина, їх місця, можливостей реалізації в мирний час постійно обговорюються та формально вирішуються, а, з іншої сторони, реальні умови війни, в яких опинилася більшість громадян, не виключають передумов для девіантної поведінки, а, навпаки, їх створюють, в особливий спосіб трансформують. Підхід до проблеми злочинності, митних правопорушень, зокрема, свідчить про те, що каральна дія законів, посилення відповідальності в час війни стосується переважно тих людей та їхніх діянь, які в силу своєї неможливості, громадянської несвідомості та віддаленості від владних інституцій не змогли вивести оцінку своєї девіантної поведінки за межі переслідування законом.

Об'єктивно характеризуючи дійсний стан протидії митній злочинності, девіаціям у сфері зовнішньоекономічної діяльності в період воєнного стану, потрібно зазначити виключно високий рівень їх латентності. До особливостей злочинів, що вчиняються у вказаній сфері діяльності, слід віднести те, що предметом посягання є матеріальні цінності або економічна вигода, яка обчислюється, як правило, мільйонами доларів США.

До найбільш типових корисливих злочинів в митній сфері в час війни відносять: нелегальний вивіз валютних, культурних цінностей без відповідного митного декларування; перевезення зброї та вибухових речовин; надання неправомірної вигоди представникам прикордонної та митної служб за позачерговий перетин митного кордону, а також особами, що не мають права на виїзд з України відповідно до вимог законодавства про загальну мобілізацію; правопорушення із ввезенням гуманітарних вантажів; використання при здійсненні ЗЕД подвійного комплекту угод; декларування товарів на фіктивні фірми з використанням документів прикриття, підробок та інших порушень у сфері оформлення митних документів; ухилення від сплати митних платежів; контрабандний ввіз в Україну товарів тощо.

З початку війни Держмитслужба працює у режимі 24/7, як і всі державні установи, та виконує свої завдання. У надскладних умовах збройної агресії до Державного бюджету перераховано майже 9 млрд грн.[2]. Усі митні підрозділи продовжують працювати в штатному режимі, окрім тих, що тимчасово зупинені у зв'язку із веденням активних бойових дій в зоні їх діяльності, зокрема, в Чернігівській, Сумській, Харківській, Миколаївській, Херсонській, Донецькій та Луганській областях.

Цілодобово контролюється питання якнайшвидшого пропуску та оформлення гуманітарних вантажів. На підставі лише однієї елементарно

заповненої сторінки спрощеної декларації гуманітарні вантажі оформлюються митниками в пункті пропуску на кордоні, забезпечуючи цим максимальне скорочення часу на їх оформлення. На сьогодні середній час оформлення одного транспортного засобу з гуманітарним вантажем на кордоні з урахуванням проведення необхідних контрольних процедур становить 10–15 хвилин. Завдяки цьому вдалося домогтись відсутності черг у пунктах пропуску з суміжними країнами на західному кордоні. Завдяки нашим співгромадянам та міжнародним партнерам до України вже ввезено понад 128 тис. тон гуманітарних вантажів, серед яких товари військового і медичного призначення, продукти харчування, засоби гігієни, одяг, взуття та багато іншого, а також більше 3000 транспортних засобів.

Водночас, Верховна Рада України запровадила посилену кримінальну відповідальність до 12 років ув'язнення за незаконне використання гуманітарної допомоги. Використання під час воєнного стану гуманітарної допомоги, благодійних пожертвувань або безоплатної допомоги у значному розмірі не за цільовим призначенням, а саме з метою отримання прибутку чи власного збагачення карається позбавленням волі на строк від трьох до семи років із конфіскацією майна. Якщо одне з вищезазначених правопорушень скоєно організованою групою або в особливо великому розмірі, то покарання передбачає позбавлення волі на строк від десяти до дванадцяти років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією майна.

В умовах воєнного стану у зв'язку із зростанням великої кількості громадян, які виїжджають за межі митної території України, зростають ризики незаконного переміщення культурних цінностей. Саме тому Листом Державної митної служби від 23.03.2022 року №08-1/16/7/1582 особовий склад митниць зорієнтовано щодо вжиття заходів для недопущення митних правопорушень при переміщенні таких предметів [3].

Під час здійснення митного та прикордонного контролю у пунктах пропуску на державному кордоні протягом березня прикордонники припинили більше 70 спроб надання неправомірної вигоди. Підкупити правоохоронців спробували 62 громадянина України та 11 іноземців. Серед хабародавців були й особи, яким на період дії воєнного стану обмежене право виїзду за кордон. Загальна сума коштів, яку намагались запропонувати охоронцям кордону, у національній та іноземній валюті склала більше 1,3 млн грн. [4].

Потрібно наголосити і на тому, що в умовах війни неефективна протидія митним правопорушенням пов'язана з тим, що не в повному обсязі функціонує судова система. Станом на 21 березня 2022 року не здійснюють правосуддя 20% апеляційних та місцевих судів. Пошкодженими або повністю зруйнованими є 4% від загальної кількості приміщень судів: 29 приміщень

судів зазнали критичних ушкоджень – вибиті вікна, відсутнє електро- та тепlopостачання, водовідведення, пошкоджені зали судових засідань, стелі, внутрішні двері, зазнали руйнувань внутрішні перегородки між робочими кабінетами; 4 приміщення судів повністю зруйновані: Бородянський районний суд Київської області; Ізюмський міськрайонний суд Харківської області; Харківський апеляційний суд, Миколаївський господарський суд.

З метою забезпечення доступу до правосуддя в умовах воєнного стану органами державної влади розглядаються питання з відновлення судових установ, які були знищені внаслідок бомбардувань та обстрілів мирних міст і районних центрів України. На тимчасово непідконтрольних українській владі територіях розташовані 47 судів. Незважаючи на воєнний стан, суди України здійснюють правосуддя та ухвалюють рішення. Так, за період з 24 лютого по 21 березня 2022 року судами ухвалено та надіслано до Єдиного державного реєстру судових рішень 151 662 рішення [5]. У зв'язку з неможливістю окремих судів здійснювати правосуддя під час воєнного стану, розпорядженнями Голови Верховного Суду змінено територіальну підсудність ряду судів.

Таким чином, в особливих умовах російсько-української війни можемо констатувати те, що закони і механізми, які діють в мирний час, у воєнний не працюють або працюють неефективно, а тому завданням української влади щодо протидії митним правопорушенням в цей час є напрацювання та реалізація комплексу законодавчих ініціатив, практична їх реалізація для мінімізації девіантної поведінки громадян.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Краткий психологический словарь / [авт.-сост. Петровский А. В., Ярошевский М. Г.]. Ростов н/Д : Феникс, 1998. 512 с.
2. Звернення в. о. Голови Держмитслужби В'ячеслава Демченка. URL: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post> (дата звернення: 01.04.2022).
3. Переміщення культурних цінностей через державний кордон України. На що звертати увагу, здійснюючи митний контроль. URL: <https://dspkz.customs.gov.ua/> (дата звернення: 02.04.2022).
4. За підкуп і пропонування хабарів – кримінальна відповідальність. URL: <https://dpsu.gov.ua/ua/news/> (дата звернення: 02.04.2022).
5. Як працює українська судова система під час війни. URL: <https://pravo.ua/iak-pratsiuie-ukrainska-sudova-systema-pid-chas-viiny> (дата звернення: 01.04.2022).